

Elke dag is het weer 11 september

Filmmaker Jules Naudet wil geen woorden vuil maken aan complotdenkers

Filmmaker Jules Naudet was toevallig die ene dag bij het WTC in New York. De documentaire 9/11 veranderde zijn leven, en dat van de vele complotdenkers.

Door onze correspondent
FREEK STAPS

NEW YORK, 9 SEPT. Jules Naudet stond letterlijk toe te kijken hoe vijf jaar geleden in New York 2.749 mensen omkwamen.

Sindsdien is er veel veranderd in de stad. New York groeide met 135.000 inwoners en er werden 645.000 kinderen geboren. Over dat laatste wil Jules Naudet graag praten. Hij heeft een zoon nu, en een dochter van een paar maanden. Een gespreksonderwerp dat hem meer aanspreekt dan „mensen die uit torens springen, en de ranzigheid van de dood die daarop volgt”.

Jaren voordat Oliver Stone zijn *World Trade Center* maakte en voordat de vlucht die in een veld in Pennsylvania eindigde als *United 93* in de bioscoop kwam, choquerden de Franse broers Jules en Gedeon Naudet een ongekende 39 miljoen Amerikaanse tv-kijkers met hun documentaire van binnenuit de Twin Towers. De film heet *9/11* in de VS, in sommige andere landen *New York: 11 septembre*.

De twee broers maken in 2001 een documentaire over een beginnende brandweerman in een kazerne, op een steenworp afstand van het World Trade Center. Maar branden blijven uit en de broers hangen vooral rond in de kazernekeuken. „Eind augustus hadden we een prachtige kookfilm.”

Als Jules dan een paar dagen later op straat staat te filmen, scheert een vliegtuig laag over zijn hoofd. Iinstinctief schiet de toen 28-jarige Fransman een van de twee bekende filmpjes van het eerste vliegtuig dat de Twin Towers raakte.

Daarna gaat het snel. Naudet rijdt met de brandweermannen naar de toren en legt de wanhopige blusactie vast. Dat alles tegen de achtergrond van het eindeloze en verrassend luidruchtige geplof op het dak van de lobby. „Springers”, concluderen de brandweermannen.

De vallende lichamen versperren Naudet en de brandweermannen de uitgang. Dan zakt de als tweede geraakte toren in elkaar en wordt het beeld eerst troebel, dan zwart en ten slotte grijs van het stof en gruis. „Ik was in crisismodus. Mijn hersens raceten met vijfhonderdduizend mijl per uur door mijn kop. Ik moest me op iets kleins concentreren – anders werd ik gek. Dus ik begon als een uitzinnige de lens schoon te houden.” Pure zelfbescherming, concludeert hij nu.

De filmmaker Naudet praat graag over zijn film. Maar de mens Naudet liever niet. Hij wil ook niet in de buurt van ‘ground zero’ afspreken, „kom maar naar het huis van mijn ouders.” Het echtpaar Naudet woont op stand in de wijk Upper East Side, om de hoek van Park Avenue. In de huiskamer is een kinderbrandweerhelm van plastic het enige dat Naudet aan die dag herinnert. Dan zegt hij, bijna als excuus: „Ik heb als zovelen

Jules Naudet (Foto Claudia van Rouendal)

Shots uit de documentaire 9/11 die Jules en Gedeon Naudet in New York filmde

een beschermd leven geleid”. De Franse jongen vol bravoure, uit het begin van de film, is nu nergens meer te bekennen.

Een bevriende brandweerman gaat in de weken na de aanslagen van kazerne tot kazerne, in de hoop dat brandweermannen hun collega's herkennen en instemmen met uitzending. Uiteindelijk zijn er beelden gemaakt van 110 brandweermannen die de torens niet levend uitkwamen.

De grote Amerikaanse tv-zender CBS koopt daarop de rechten van de film. Familieleden van slachtoffers, psychologen, senatoren, ze vinden de vertoning – zes maanden na de ramp – te vroeg. Eén citaat duikt

die dagen overal op. Het is van nabestaande Carie Lemack, wier moeder in het eerste vliegtuig zat: „ze laten zien hoe mijn moeder explodeert”.

„We maakten ons in die dagen geen zorgen om alle controverse”, zegt Naudet nu. „Alle ophef zou verdwijnen zodra de film maar eenmaal op tv was.”

Maar direct na uitzending staat een nieuwe groep tegenstanders op. Het zijn de complotdenkers. Zij beweren nog steeds dat de broers voorkennis van de aanslagen hadden – de uitgekozen kazerne lag wel erg strategisch – en bestrijden dat het beeld van het eerste vliegtuig echt is. De broers hebben

een rechtszaak aangespannen tegen de makers van complotfilm *Loose Change*, maar willen niet zeggen hoe de zaak geschikt is. Naudet wil er eigenlijk helemaal niets over kwijt. „Waarom zou ik me in deze discussie mengen? Ik wil geen woorden vuil maken aan wat deze mensen beweren.”

Enmaal schietschijf van de complotdenkers, lijken de broers door iedereen aangevallen te worden. Familieleden van slachtoffers verwijten de broers te verdienen aan de ramp. Naudet ontkent. „We hadden een hoop geld kunnen verdienen.” Maar dat was niet de afspraak die ze maakten met de brandweer. De film zou over hen gaan, was nooit bedoeld als geldmachine. Een CNN-producent schrijft in een boek over de WTC-ramp dat zijn omroep 10.000 dollar betaalde voor de beelden van het eerste vliegtuig.

De broers Naudet besluiten een deel van de opbrengsten aan een studiefonds voor echtgenotes en kinderen van brandweermannen te geven. Die teller staat op zes miljoen dollar (4,7 miljoen euro).

Jules en Gedeon hebben daarnaast nog steeds contact met de brandweermannen. Jules trouwde in de kazerne en de regelmatige „kazernetherapie” blijft. „Misschien moet ik ook eens meer professionele hulp zoeken.” Of hij tevreden is met de film? Dan lijkt er opens geen ruimte meer voor nuances. „Ik zou het niet anders hebben willen doen.” Maar was het maar niet gebeurd.

Deze dagen wordt de film, plus een nieuw gedraaide epiloog, in 104 landen opnieuw vertoond. In de VS opnieuw ophef ontstaan over de film. Twaalf lokale zenders weigeren de film uit te zenden. Op elk scheldwoord dat op tv wordt uitgezonden staat een boete van 320.000 dollar. En er zitten nogal wat ‘fucks’ en ‘holy shits’ in 9/11

De afgelopen jaren kwam er weinig uit de handen van de broers. Ze schreven twee onsuccessvolle tv-scenario's en werken aan een film over spiritualiteit. En dan blijft er hun project dat – „helaas” – nooit eindigt. Vijf jaar later? Het zegt Naudet niets. „Ik heb geen verjaardag nodig. Wat moet ik er mee? Voor mij is elke dag 11 september.”

▶ *Loose Change*, zondag Ned.3, 23.35u 9/11 wordt in Nederland niet uitgezonden, maar is wel op dvd te koop (Paramount Home Entertainment)